

20. 2. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Volný pohyb znaleckých posudků v trestním řízení

Znalecký posudek je v trestním řízení významným důkazním prostředkem, na kterém často závisí řádné objasnění rozhodných skutečností a samotné rozhodnutí ve věci. V praxi ale mohou být možnosti předložení znaleckého posudku limitovány například počtem znalců zapsaných pro určitý obor v seznamu znalců. Dochází tak k situacím, kdy se po zadání znaleckého posudku orgánem činným v trestním řízení, již obhajoba se žádostí o zpracování vlastního posudku nemá na koho ze seznamu obrátit. Může v takovém případě obhajoba zadat zpracování posudku znalci zapsanému do seznamu znalců v jiném členském státě EU a úspěšně navrhnout jeho provedení v trestním řízení před českým soudem?

Předložením znaleckého posudku realizují obvinění jedno ze svých práv v trestním řízení, obsažené v druhé větě ustanovení § 33 odst. 1 tr. řádu, tedy právo *uvádět okolnosti a důkazy sloužící k jejich obhajobě*, stejně jako právo obsažené v ustanovení § 92 odst. 2 tr. řádu *uvést okolnosti, které obvinění zeslabují nebo vyvracejí a nabídnout o nich důkazy*.

Sama znalecká činnost je pak službou ve smyslu čl. 56 an. Smlouvy o fungování Evropské Unie. Tento závěr plyne i z rozhodnutí Soudního dvora EU ve spojených věcech C-372/09 a C-373/09, ze dne 17.03.2011, ve kterém se SDEU zabýval povahou činnosti soudního znalce - tlumočnicka a nalezl, že *úkoly svěřené odborníkovi v postavení soudního znalce - překladatele, a to soudem případ od případu v rámci sporu, který projednává, představují poskytování služeb ve smyslu článku 50 ES, který odpovídá nynějšímu článku 57 SFEU*. Lze mít za to, že uvedený závěr SDEU je možné vztáhnout i na znalce, protože charakter obou činností je obdobný a spočívá v poskytování odborných znalostí důležitých pro naplnění účelu trestního řízení osobami, které v tomto řízení nejsou nadány žádnou vlastní rozhodovací pravomocí.

Charakter znalecké činnosti jako služby podle SDEU nemění ani to, že znalec je v soudním řízení činný zpravidla na základě pověření soudu. *Okolnost, že je soudní znalec povolán pouze na základě ustanovení soudcem pro úkol, jehož podmínky jsou definovány tímto soudcem, neodlišuje tuto funkci zásadně od klasických smluvních vztahů v oblasti poskytování služeb. Není tak výjimkou, že poskytovatel a příjemce poskytnuté služby rozhodnou v rámci smlouvy, která je základem jejich vztahu, svěřit jedné ze stran této smlouvy určitou rozhodovací pravomoc, kterou tato smlouva omezí pomocí upřesnění poskytovaných výkonů. V této souvislosti je třeba vycházet z toho, že znalec, který žádá o zápis na seznam soudních znalců, přijal zvláštní pravidla, která upravují výkony těchto znalců, zejména procesní pravidla týkající se pravomocí soudce, který vymezuje případ od případu, co je třeba přeložit, a přesné podmínky, za kterých musí být překlad znalcem - překladatelem poskytnut.*

(SDEU C-372/09 a 373/09 Fa).

Znalecká činnost je tedy službou ve smyslu SFEU a jako takové jí svědčí svoboda pohybu, která může být na vnitřním trhu EU omezena pouze výjimkou předvídanou přímo SFEU nebo výjimkou vyplývající z judikatury SDEU.

Z čl. 51 SFEU ve spojení s čl. 62 SFEU vyplývá, že volný pohyb nesvědčí těm službám, které jsou v členských státech EU spojeny, i když jen příležitostně, s výkonem veřejné moci. Zejména aplikaci této výjimky bude v případě soudních znalců nutno pečlivě zvažovat.

O činnost spjatou byť příležitostně, s výkonem veřejné moci, by se však v případě znalecké činnosti jednat nemělo, jelikož *podle judikatury SDEU musí být výjimka stanovená těmito články (čl. 51 SFEU) omezena na činnosti, které jsou samy o sobě přímo a konkrétně spjaty s výkonem veřejné moci, což vylučuje, aby byly za účast na výkonu veřejné moci ve smyslu uvedené výjimky považovány funkce, které jsou pouze pomocné a přípravné ve vztahu k subjektu, který fakticky vykonává veřejnou moc přijetím konečného rozhodnutí (SDEU C-404/05 Komise vs. Německo). Služby poskytované v rámci profesní činnosti, zahrnující kontakty se soudy, i když pravidelné a organické, nebo dokonce spoluúčast, byť i povinnou, na jejich chodu, tím ještě nepředstavují účast na výkonu veřejné moci (ESD C-2/74 Reyners)*. Rovněž z rozhodnutí SDEU C-575/16 proti České republice vyplývá nutnost restriktivního výkladu této výjimky. S ohledem na charakter znaleckého posudku jako důkazu v trestním řízení je pak významné, že znalecký posudek podléhá volnému hodnocení důkazů soudem a zákon mu nepřiznává vyšší důkazní sílu než ostatním důkazům. Být se tedy znalec vyjadřuje k otázce důležité pro trestní řízení, nejedná se podle mého názoru o činnost spjatou s výkonem veřejné moci.

Další výjimkou vyplývající z judikatury SDEU, dále rozvedenou ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES o službách na vnitřním trhu, je omezení volného pohybu služeb z naléhavého důvodu veřejného zájmu, pokud se zároveň jedná o omezení proporcionální, nepřekračující rámec toho, co je k dosažení cíle omezení nezbytné. Směrnice o volném pohybu služeb proklamuje, že jí nejsou dotčeny trestněprávní předpisy členských států. Podle čl. 1 odst. 5 této směrnice však členské státy zároveň nesmějí omezovat volný pohyb služeb uplatňováním trestněprávních předpisů, které výslovně upravují přístup k činnosti poskytování služeb nebo její výkon nebo se přístupu k této činnosti nebo jejího výkonu konkrétně dotýkají, a obcházet tak pravidla stanovená v této směrnici. Mezi naléhavé důvody veřejného zájmu je řazena i ochrana procesních subjektů a spravedlnosti. Taková výjimka se však v případě znalce zapsaného v seznamu vedeném jiným členským státem uplatnit nemůže, jelikož vyžadováním zápisu takové osoby, která je vedena v obdobném seznamu v jiném členském státě, i do seznamu vedeném v České republice by bylo v rozporu se svobodou pohybu služeb, jak jí vykládá SDEU. Členský stát nemůže podrobit přeshraniční poskytování služeb na svém území podmínkám vyžadovaným pro usazení tedy pro trvalý výkon činnosti na území členského státu, protože by tak ustanovení SFEU o volném pohybu služeb pozbyla praktický účinek. SDEU tak brání zdvojování požadavků a uvádí, že pokud se k přístupu k určité profesi vyžaduje v členském státě povolení, tento členský stát nesmí uplatňovat stejný požadavek na hostujícího podnikatele, pokud je tento podnikatel držitelem povolení ve svém členském státě získaného za srovnatelných podmínek, jako stanoví hostitelský stát (ESD C-110/78 a C-111/78 Wesemael). Lze mít přitom za to, že účel zákonů omezujících přístup do seznamu znalců v jiných členských státech bude stejný jako účel zákona č. [36/1967 Sb.](#), o znalcích a tlumočnících a bude jím zajištění výkonu znalecké činnosti pouze osobami s potřebnými znalostmi a dovednostmi. Vzhledem k tomu, že česká úprava znalecké činnosti je dnes všeobecně chápána jako již nedostatečná, lze si dokonce představit, že v jiných členských státech mohou být podmínky pro zápis do seznamu znalců přísnější.[1]

Výše zmiňovaná směrnice o volném pohybu služeb byla do českého právního řádu transponována

zákonem č. [222/2009](#) Sb., o volném pohybu služeb, podle jehož ustanovení § 6 platí; Je-li poskytovatel služby povinen pro udělení oprávnění k poskytování služby splnit určité požadavky podle jiných právních předpisů, pokládají se tyto požadavky za splněné, pokud poskytovatel služby prokáže, že splnil v jiném členském státě požadavky, které jsou rovnocenné, nebo co do účelu v zásadě srovnatelné s požadavky stanovenými právními předpisy České republiky. Podle § 7 tohoto zákona platí; *Je-li poskytovatel služby povinen pro udělení oprávnění k poskytování služby předložit doklad o splnění povinnosti podle jiných právních předpisů, pokládá se tato povinnost za splněnou předložením dokladu z jiného členského státu, pokud tento doklad slouží ke stejnému účelu, nebo ze kterého je zřejmé, že byla tato povinnost splněna.* To však má význam spíše pro případný zápis zahraničního znalce do seznamu znalců vedeného ČR, než pro předložení znaleckého posudku ad hoc znalce.

Pokud tedy znalecký posudek zpracoval znalec usazený v jiném členském státě EU, který splnil tamní podmínky pro usazení, tyto podmínky pro usazení jsou srovnatelné s podmínkami, které jsou vyžadovány pro usazení v České republice, nelze odmítnout provedení znaleckého posudku tedy poskytnutí služby takovým znalcem s odkazem na to, že není usazen v České republice. Zároveň nemůže být vyžadován zápis takového znalce do seznamu vedeného v ČR, protože tím by byl volný pohyb služeb podřazován podmínkám usazení. Případným ospravedlnitelným omezením vyplývajícím z české úpravy, která měla za cíl zajistit odbornost znalce, totiž bylo učiněno zadost předpisy se stejným účelem, podle kterých byl takový znalec zapsán do seznamu znalců vedeném v jiném členském státě.

Z pohledu obhajoby a principu rovnosti zbraní je také podstatné, že ustanovením § 24 zákona o znalcích je otevřena možnost ustanovit jako ad hoc znalce osobu v tomto seznamu nezapsanou – tedy právě například zahraničního znalce. Z dikce tohoto ustanovení ale zároveň plyne, že se vztahuje pouze na znalce ustanoveného orgánem veřejné moci a neužije se na znalce zpracovávajícího znalecký posudek na základě žádosti strany řízení.[2] Bylo by pak v rozporu s principem rovnosti zbraní připustit, aby orgán činný v trestním řízení mohl v jednotlivém případě vybírat ze znalců nezapsaných v seznamu vedeném v České republice a obhajobě by taková možnost nesvědčila.

Rovněž případná neznalost českého jazyka by provedení znaleckého posudku bránit neměla. Znalecký posudek je možné opatřit úředně ověřeným překladem a znalce vyslechnout za přítomnosti soudního tlumočníka.

Co se procesního postupu týče, jeví se jako vhodné soudu spolu s předložením znaleckého posudku zpracovaným zahraničním znalcem dokládat, že znalec je zapsán v seznamu znalců vedeném v jiném členském státě EU spolu s doložením podmínek vyžadovaných jiným členským státem pro zápis znalce a navrhnout soudu znalce poučit podle ustanovení § 106 trestního řádu, vzít ho do slibu podle ustanovení § 6 odst. 2 ve spojení s ustanovením § 24 odst. 2 zákona o znalcích a navrhnout jeho výslech podle ustanovení § 108 trestního řádu.

Nad rámec tématu článku lze dodat, že obdobně by mohlo být v případě znalce z jiného členského státu postupováno i v civilním řízení, protože občanský soudní řád neobsahuje žádnou zvláštní úpravu, která by tomu bránila. Zároveň se jeví jako vhodné, aby nový zákon o znalcích zohlednil charakter znalecké činnosti jako služby a upravil zejména prokazování splnění podmínek požadovaných pro zápis znalce v jiném členském státě za účelem přeshraničního poskytnutí této služby.

Mgr. Tomáš Syrový

[Advokátní kancelář Brož & Sokol & Novák s.r.o.](#)

Sokolská třída 60
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 941 946
Fax: +420 224 941 940
e-mail: advokati@akbsn.eu

[1] Např. slovenský zákon č. 382/2004 Z.z., o znalcoch stanoví ve svém ustanovení § 5 podmínky pro zápis znalce do seznamu přísněji než česká právní úprava.

[2] srov. Dörfl, L., Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář, 1. vydání, 2009, s. 151-155, BECK.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)
- [Novela zákona o spotřebitelském úvěru: zásadní regulatorní přelom, který změní finanční trh i praxi poskytovatelů spotřebitelských úvěrů](#)
- [Regulace cen taxislužby v roce 2026: co se mění a jaké mají obce možnosti?](#)
- [Jaké klíčové změny přináší návrh novely stavebního zákona?](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Novela zákona o pyrotechnice: likvidace profesionálů namísto zmírnění negativních vlivů](#)
- [Nový zákon o zbraních - hlavní a vedlejší držitelé a změny v posuzování zdravotní způsobilosti](#)